

LA NOVA NOVEL·LA D'UMBERTO ECO, «EL PÈNDUL DE FOUCAULT»,
REVOLUCIONA EL MON EDITORIAL

Crònica d'un 'best-seller' anunciat

Unes poques línies publicades en una revista americana han estat suficients perquè tots els editors del món es rifen la nova obra de l'escriptor italià, una nova trama detectivesca amb l'època medieval com a teló de fons.

Xullo Ricardo Trigo

Malament s'ho veien els italians. Tota una Fira del Llibre de Frankfurt dedicada a Itàlia i cap llibre que poguera fer girar els ulls vers el país de la bota, cap autor, no obstant aquest boom editorial italià que ens envaeix, capaç de llançar novament la narrativa italiana en aquesta oportunitat d'or. Malament, fins que el 15 de juliol, al *Publishers Weekly*, considerada la revista dels editors americans, va aparèixer un anunci força lacònic que hauria de revolucionar l'ensopit món literari, sense grans novetats últimament després de l'èxit d'*El perfum*, de Patrick Süskind, un autor que s'esvairia amb rapidesa després de la publicació de dos llibres amb molt poca força: *El contrabaix* i *El colom*.

De sobte, totes les preocupacions mancaven de sentit, l'èxit hi estava assegurat, a Frankfurt, una de les majors plataformes mundials, perquè, finalment, vuit anys després de la publicació d'*El nom de la rosa*, Umberto Eco havia fet el desitjat anunci: una nova novel·la del representant per excel·lència d'una espècie possiblement abocada a l'exterior que és el *best-seller* culte. Salvada la qüestió nacional, començava la desesperació dels editors a la càrrega d'un llibre capaç fins i tot de fer alçar el cap a l'editorial més enfonsada, la curiositat irreprimible d'aquells que van gaudir amb *El nom de la rosa* i el coneixement de tots els que tenien ja molt clar quin llibre seria una vergonya no haver llegit de cara a la tardor. La història, però, fa temps que anava gestant-se.

Història d'una novel·la

L'estratègia d'Umberto Eco durant els últims anys havia estat perfecta. Ben bé sap ell que l'expectació es crea amb xafardejos continus, si és possible contradictoris. Així, l'autor italià sorprenia a tots dient que estava escri-

Les heretgies ocupen una part important dins del món literari d'Umberto Eco.

vint sobre un grup de partisans de Cannelli, que s'adorm el 1943 i desperta 45 anys més tard, o sobre Pico de la Mirandola, en una clara maniobra de confusió. Però si se li preguntava directament si estava treballant en una nova novel·la, arribava fins i tot a negar-ho.

D'altra banda, no va passar desapercbut per a molts dels seus amics l'es-

tranya circumstància de l'excedència que el va tenir tot un any allunyat dels seus alumnes i del seu món facultatiu, tot per tal d'estudiar el pèndul de Foucault. Cal dir que aquest Foucault no té res a veure amb el filòsof Michel Foucault, sinó que va ser un físic francès que havia inventat un pèndul esfèric per a demostrar la rotació de la terra. El títol, doncs, quedava clar. *El pèndul de Foucault* seria la frase màgica per endinsar-se de nou per la narrativa d'Eco, ¿però quin era el tema?

Minuciosos com pocs amb la seua promoció personal, Umberto Eco va con-

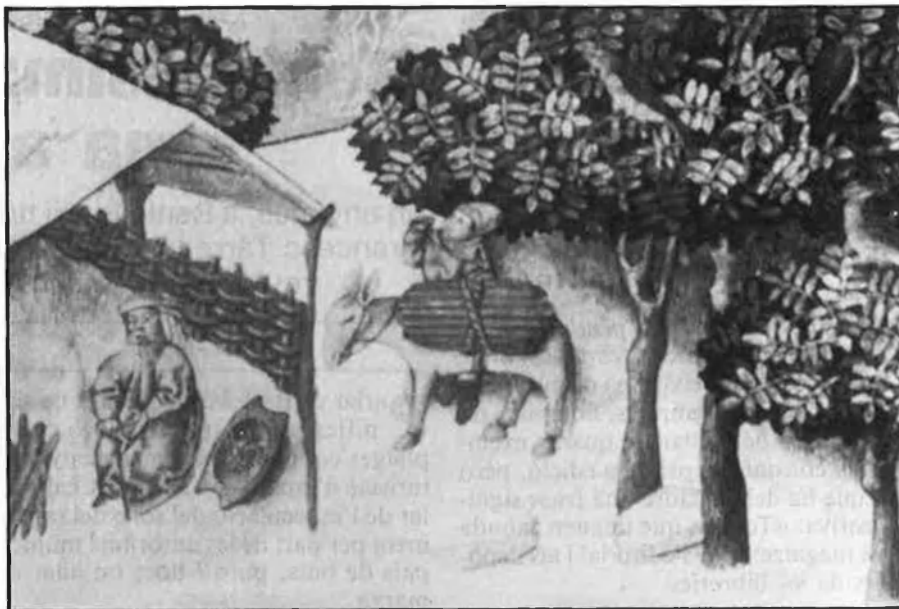
fiar la lectura del manuscrit, amb la promesa d'un estricte secret, a un comitè de lectors amics. Els amics sembla que no ho eren tant perquè, molt prompte, van aparèixer als periòdics anònims desvetllant alguns dels misteris d'aquesta novel·la de més de 500 pàgines. L'època medieval, una vegada més, hi tenia un lloc, però la trama

arribava fins el present. Als pocs dies, Oreste del Buono, potser creient-se alliberat del pacte entre cavallers després de tant anònim, va publicar un article a *Il Corriere della Sera* que permetia fer-se una bona idea de l'argument de l'obra.

El pèndul de Foucault és, una vegada més, una novel·la plena d'investigacions i societats secretes, una trama pseudo-filosòfica amb un detectiu llest i profund —penseu en el Guillem de Baskerville d'*El nom de la rosa*— que tant agrada a Eco. Els protagonistes són Casaubon, Belbo i Diotallevi, tres empleats en una editorial milanesa. Un d'ells, Casaubon, ha fet la tesi doctoral sobre els templers, aquests donen motiu per a moltes pàgines de la novel·la. Tots tres es posen a investigar sobre societats secretes i en el curs de la investigació dos dels protagonistes moren, un de càncer, d'un càncer terrible que li va destrossant el cos a poc a poc, i un altre penjat del pèndul de Foucault. Naturalment, la novel·la és plena de crims i conspiracions de tota mena que se succeeixen als més diversos països, tot fent una autèntica barreja de gèneres literaris.

Una revolució a les editorials

Des d'aquell petit i concís anunci en la *Publishers Weekly*, el món editorial s'ha vist trasbalsat. Tots somien amb el desitjat *best-seller* i, segons sembla, cap d'ells el té segur, ja que fins i tot els editors d'*El nom de la rosa* a Europa, els potents Carl Hauser, Grasset o Harcourt & Brace, hauran de donar una prova del seu interès per la novel·la. La subhasta, a més, es farà a ce-

El pèndul de Foucault és una novel·la plena d'investigadors i societats secretes.

gues, a llibre tancat, amb l'exigència d'un fort compromís publicitari i altres garanties fins ara no indicades.

Arravatar el lector amb *El pèndul de Foucault* serà, doncs, una empresa difícil que durà darrere tota una sèrie de concessions per part dels editors. Així, si bé la Fira del Llibre de Frankfurt és habitualment un mercat de llibres, sembla segur que la novel·la d'Eco hi arribe ja contractada per la majoria de les grans empreses editorials.

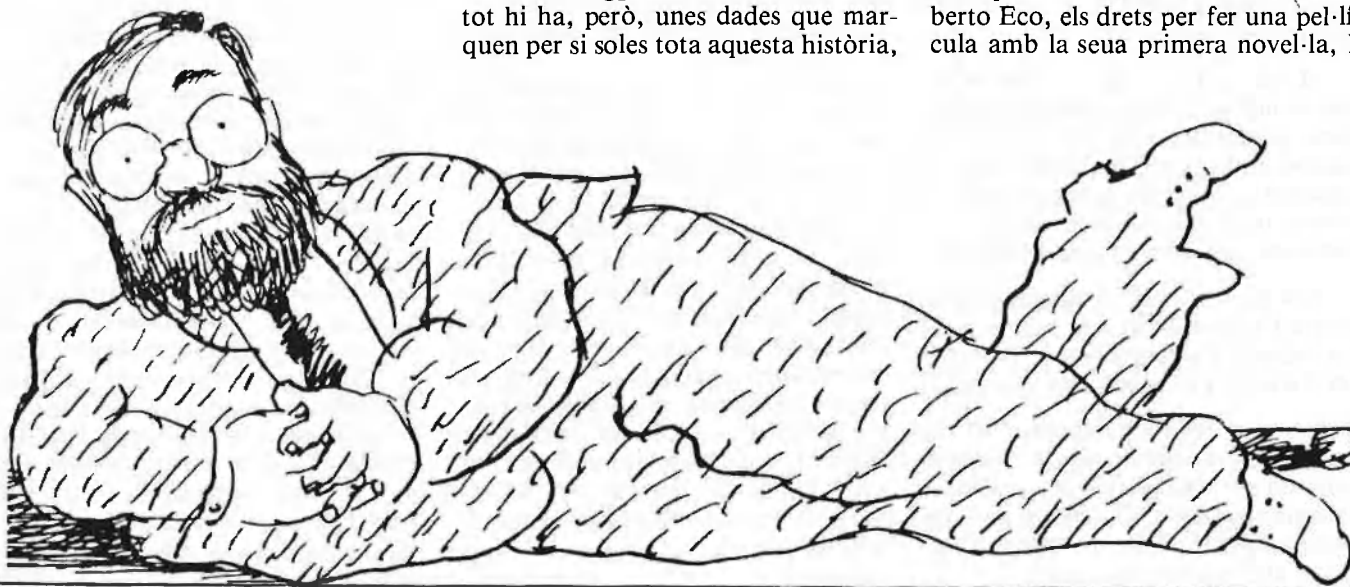
La felicitat il·luminarà els editors que puguen fer-se amb *El pèndul de Foucault*, però els altres, els menys privilegiats, no se sentiran tan feliços. Ni els editors ni alguns autors, com per exemple Alberto Moravia, que publica en la mateixa casa editorial, Bompiani, una llarga i treballada novel·la: *Il viaggio a Roma*. Darrere de tot hi ha, però, unes dades que marquen per si soles tota aquesta història,

quasi una novel·la paral·lela a la novel·la.

Les xifres d'un gran negoci

Avui s'acostuma a dir que amb un bon llançament el departament de *marketing* d'una editorial pot fer meravelles amb qualsevol llibre, encara que siga dolent. La nova moda dels *best-sellers* cultes, molt europea i poc secundada pels americans, ha aconseguit mobilitzar un ample espectre de lectors. Bompiani, també editora d'*El nom de la rosa*, ha fet públic un quadre de guanys envejable. Així, a Itàlia s'ha venut més d'un milió i mig d'exemplars, 24 edicions tant amb cobertes dures com en rústica, i, a banda, va batre tot un rècord de setmanes a les llistes de llibres més venuts: 312.

El cinema, en aquest cas, ha quedat molt per sota de la literatura. A Umberto Eco, els drets per fer una pel·lícula amb la seua primera novel·la, li

aportaren només 70 milions de lires, mentre que pel llibre ha cobrat fins ara, només a Itàlia, al voltant de 2.000 milions de lires. Caldria afegir, és clar, els drets i els contractes d'edició als 22 països que el llibre ha estat traduït. Eco, indubtablement, se sent feliç i fa poc va afirmar que a hores d'ara ja podia comprar-se tots els llibres antics que li donava la gana.

Les perspectives d'*El pèndul de Foucault* són encara més favorables. Si de l'anterior, en va eixir una primera edició de cent mil exemplars, Bompiani no ha volgut desvetllar de quants exemplars constarà la primera edició, però sí que ha deixat caure una frase significativa: «Tots els que tinguen cabuda als magatzems de l'editorial i als depòsits de les llibreries.

L'efecte Eco

Indubtablement, l'efecte que els llibres d'Eco tenen en el mercat del llibre no sols és causa de perjudicis per alguns autors, sinó que també actua com a revulsiu, com a dinamitzador de lectors i editors. *El nom de la rosa* ha tingut, en aquest sentit, a Itàlia un efecte fortíssim de concentració de mirades; tots, sobtadament, s'adonaren que a Itàlia es feien coses que potser no eren millors o pitjors que les d'altres països, però el boom de la novel·la d'Eco podia ser un peu perfecte per arribar a nous mercats. La maniobra, doncs, estava feta i Umberto Eco aconseguiria en pocs mesos tot el que al llarg de molts anys no havien pogut assolir autors com Alberto Moravia, Sciascia o Calvino: servir de revulsiu i de llançament de tota una literatura i, de manera tangencial, d'un país com Itàlia, sense una dinàmica cultural interna capaç de generar-ne una imatge interessant cap a l'exterior.

«L'efecte Eco», doncs, s'havia posat en marxa i no sols va arrossegar un bon grapat d'escriptors joves, sinó també d'altres que no ho són tant, la qualitat de molts d'ells encara està per veure, però en conjunt formen una literatura sens dubte digna d'atenció.

Ara bé, si *El nom de la rosa* va provocar l'interès del món per la literatura italiana d'aquest segle, ¿on arribarà l'efecte d'*El pèndul de Foucault*?

Editors i autors s'ho pregunten i el lector sembla quedar un poc a l'esquena com un pes irremeiable que malauradament cal portar. No obstant això, els lectors tindran almenys el poder d'eleger, i això no és poca cosa. □

XXII DELS PREMIS TÀRREGA DE GUITARRA

Benicàssim: quan la mar sona a guitarra

Un any més, a Benicàssim tindrà lloc el Certamen de Guitarra Francesc Tàrrega, convocatòria que representa, encara, la revàlida necessària per a tot bon guitarrista.

Antoni Albalat

Parlar de Benicàssim a l'estiu no significa, necessàriament, evocar les platges cobejades pels madrilenys i el turisme d'espardenya. Tampoc cal parlar de l'especulació del sòl o del tancament per part de les autoritats municipals de bars, pubs i llocs on anar de marxa.

A banda d'aquesta panoràmica superficial, copsada en dècades anteriors per Berlanga a la seua pel·lícula *Novio a la vista*, hi ha d'altres realitats a aquesta vila turística de la Plana Alta que són dignes de ressenyar i que se celebren a l'estiu; sobretot, el Certamen de Guitarra Francesc Tàrrega, que enguany ha arribat a la XXII edició.

Al llarg d'aquest quasi quart de segle, aquest esdeveniment musical, instituït per a mantenir l'esperit del guitarrista vila-realenc, ha pres un caire cosmopolita i internacional. Prova d'això és la seua adscripció a la Federació de Concursos Internacionals de Música de la UNESCO i la gran quantitat de guardons aconseguits al llarg d'aquests anys. Del Tàrrega es pot dir ben bé que és la revàlida necessària per a tot bon guitarrista. N'és una prova la composició del jurat que, variable cada any, s'integra per compositors i intèrprets de primera línia. Cal recordar, per posar només un exemple, que Xavier Montsalvatge fou el president de l'edició anterior.

Vint-i-tres aspirants pugnaven enguany per passar a la fase final, després d'una dura pre-selecció on havien d'interpretar obligatòriament les següents peces: *Tarantella*, de Castelnuovo-Tedesco; *Cançó i munyeira*, de Frederic Mompou i *l'Estudi núm. 21 en re menor*, de Francesc Tàrrega. L'extracció dels aspirants, passades ja les grans allaus d'intèrprets japonesos que ens envairen fa alguns anys, amb més tècnica que sentiment, segons la crítica, consisteix en cinc intèrprets dels Països Catalans, quatre de l'estat espanyol, cinc italians, dos japonesos, i un representant canadenc, alemany, britànic, peruà, suec, holandès i nord-americà.

François Laurent guanyador any 1987.

Les sessions del XXII Certamen s'han desenvolupat al Casal de Cultura de Benicàssim. La pre-selecció els dies 19 i 20 d'agost; les sessions els dies 22, 23 i 24 i la gran final en un cinema a l'aire lliure el 25 a les 22 hores. Els llocs de celebració, com en totes les edicions anteriors —va haver-hi anys que el certamen es va celebrar al velòdrom de Benicàssim—, han demostrat la manca d'infraestructures adients per a un esdeveniment d'aquest tipus: manca de sonoritat, espai escàs i condicions ambientals deficientes. Amb tot, un públic exigent segueix fidelment el certamen any rere any, fins al punt que, enguany, a la final es va haver d'instal·lar un circuit tancat de televisió per tal que el nombrós públic que no cabia al recinte no es perdera l'espectacle. Les finals exalten passions visceral i sonores xiulades, sobretot, com va passar el 1987, si el guanyador és francès.

A l'agost, a Benicàssim la mar sona amb acords de guitarra. Un pressupost de 7.371.000 pessetes i el record del compositor valencià que enlairà la guitarra a la màxima expressió ho fan possible. □